

Antiseptici u svakodnevnoj upotrebi

Antiseptics in daily use

Živana Vuković-Kostić, Željko Vuković, Stojanka Mirković

Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske

Republika Srpska Health Insurance Fund

Apstrakt

5–10% svih hospitaliziranih bolesnika dobije infekcije povezane sa zdravstvenom njegom tokom liječenja, a čiji su najčešći uzročnici bakterije.

Antiseptici i dezinficijensi predstavljaju ista jedinjenja koja se različito zovu zavisno od koncentracije. Sve su to materije koje uklanjaju bakterije sa kože ili predmeta, međutim, ako su slabije koncentracije nazivamo ih antiseptici. Antiseptici su sredstva koja suzbijaju rast ili djelovanje mikroorganizama, bilo sprječavanjem njihova djelovanja ili njihovim uništavanjem, odnosno sredstva koja smanjuju količinu mikroorganizama na nivo koji nije opasan po zdravlje. Naziv antiseptic koristi se najčešće za pripravke koji se nanose na kožu i "živo" tkivo. Ako se radi o većim koncentracijama tada ih nazivamo dezinficijensi. Osim od koncentracije, antiseptička moć zavisi od temperature i okoline bakterija.

Za dezinfekciju intaktno kože postoje brojni preparati. U antiseptike za kožu ubrajaju se neki hlorni preparati, kvarterni amonijev spojevi, jodofori, bakteriostatske boje, derivati fenola, spojevi heksaklorofenaiklorheksidina, anorganski i organski peroksidiialkohol. Popis preparata bio bi i duži da mnogi spojevi nedjeluju štetno na tkivo. Tako se samo neki od ovih preparata mogu koristiti i na sluznicama, i to uz dodatna ograničenja u upotrebi. U antiseptici sluznica i rana pred antiseptike se postavljaju mnogo stroži kriteriji, zbog osjetljivosti sluznice i velike moći resorpcije s njezine površine u organizam te posljedično mogućega sistemskog toksičnog djelovanja.

Hronične rane su posljedica brojnih komorbiditetnih faktora, a dominantni patofiziološki proces i su ishemija, edem i infekcija uz dob, neuropatija i trauma. Raspadom integriteta kože nastala rana biva kontaminirana, a zatim i kolonizirana primarno fiziološkom florom domaćina, a zatim mikrobima iz okoline. Sve hronične rane su kolonizirane, a infekcija se razvija u 5–40% slučajeva zavisno o vrsti, lokalizaciji, komorbiditetnim faktorima, trajanju, njezi i liječenju.

Cilj antiseptice je da ubije ili inaktivira mikrobe – primarno bakterije u rani, redukcijom broja ili sprječavanjem multiplikacije u što dužem razdoblju. Antiseptici se primjenjuju u profilaktičke svrhe jednokratno, nekoliko puta tokom jednog dana ili jednokratno u trajanju od 5 do 7 dana (obloge). Antiseptici primijenjeni u terapijske svrhe primjenjuju se višekratno, kroz duže vrijeme, 7 - 10 - 14 dana ili do početka stvaranja granulacija. Primjena antiseptika je ciljani i ograničeni postupak, osobito pri infekciji hronične rane.

Octenidini predstavljaju velik korak naprijed, jer najbolje ispunjavaju zahtjeve za širokim antimikrobnim djelovanjem. Zdravstveni radnici se susreću s manjkom ili nedostatkom jasnih uputa, kako, kada, koliko dugo i koji od antiseptika primijeniti u svakodnevnoj kliničkoj praksi. Priprimjeni antiseptika neophodno je jasno definisati razloge upotrebe, ciljeve i trajanje primjene.

Abstract

5-10% of all hospitalized patients get infections during their health treatment. These infections are mostly caused by bacteria.

Antiseptics and disinfectants are the same compounds that are called differently depending on the concentration. These are all substances that remove bacteria from the skin or objects. However, if the concentration is lower, we call them antiseptics. Antiseptics are compounds that inhibit the growth or action of microorganisms, either by preventing their action or destroying them. They reduce the number of microorganisms to a level that is not dangerous to health. The name antiseptic is most commonly used for preparations applied to the skin and "living" tissue. If these are higher concentrations then we call them disinfectants. Apart from the concentration, the antiseptic power depends on the temperature and the environment of the bacteria.

There are numerous preparations for disinfecting intact skin. Antiseptics for the skin include some chlorine preparations, quaternary ammonium compounds, iodophors, bacteriostatic dyes, phenol derivatives, hexachlorophenachlorhexidine compounds, inorganic and organic peroxidial alcohol. The list of preparations would be even longer if many compounds did not have a detrimental effect on the tissue. Thus, only some of these preparations can be used on mucous membranes, with additional restrictions on use. In antiseptics of mucous membranes and wounds, much stricter criteria are set for antiseptics, due to the sensitivity of the mucosa and the high power of resorption from its surface into the body and the consequent possible systemic toxic effects. Chronic wounds are the result of numerous comorbid factors, and the dominant pathophysiological process is ischemia, edema and infection with age, neuropathy and trauma. With the disintegration of the integrity of the skin, the resulting wound is contaminated, and then colonized primarily by the physiological flora of the host, and then by microbes from the environment. All chronic wounds are colonized, and the infection develops in 5% -40% of cases depending on the type, location, comorbidity factors, duration, care and treatment. The aim of antiseptics is to kill or inactivate microbes - primarily bacteria in the wound, by reducing the number or preventing multiplication for as long as possible. Antiseptics are applied for prophylactic purposes once, several times during one day or once for 5 to 7 days (dressings). Antiseptics used for therapeutic purposes are applied repeatedly, over a long period of time, 7 - 10 - 14 days or until the beginning of granulation. The use of antiseptics is a targeted and limited procedure, especially in infection in chronic wounds.

Octenidines represent a big step forward, as they best meet the requirements for broad antimicrobial activity. Healthcare professionals face a lack of clear instructions on how, when, for how long, and which of the antiseptics to apply in everyday clinical practice. The use of antiseptics is necessary to clearly define the reasons for use, objectives, and duration of use.